

Nieuwe DWK-directeur Janneke Hoekstra over bezuinigingen

“Ik blijf optimistisch”

Er zijn leukere momenten om in een nieuwe functie te beginnen. Midden in de hectiek van de klassieke vogelpest trad Janneke Hoekstra aan in de functie van directeur Wetenschap en Kennisoverdracht. En meteen werd duidelijk dat het ministerie zich door bezuinigingsnoodzaak gedwongen zag geen nieuwe verplichtingen aan te gaan voor subsidies voor cursusonderwijs en inhoudelijke onderwijsvernieuwing. “Lastig, maar daar heb je eenmaal een directeur voor”, aldus Hoekstra. Desondanks laat ze zich niet ontmoedigen. “Ik ga me er de komende tijd sterk voor maken dat het geld er weer komt.”

“Ik heb iets met de agrarische sector en met natuur en groene ruimte. Dus het was voor mij best wel logisch om over te steken in deze richting”, begint Janneke Hoekstra in haar nieuwe werkkamer op het Ministerie van LNV. Hoekstra maakte de carrièresprong vanuit het RIVM waar ze na een onderzoekersfunctie de richting van het management opging. Uiteindelijk gaf ze er leiding aan een onderzoeksgroep. De agrarische sector was regelmatig decor van haar werkzaamheden. In haar MSc-opleiding op de universiteit van Reading die bekend staat door haar sterk agrarische inslag. Door haar werkzaamheden bij TNO waar ze zich vooral richtte op de advisering van het landbouwkundig onderzoek. En tenslotte bij het RIVM waar ze met name betrokken was bij beleidsanalytisch onderzoek op het gebied van maatschappelijke ontwikkeling en milieu. Landbouwbeleid dook daarbij ook weer regelmatig op. “Dit is voor mij dus een redelijk bekende omgeving waar ik het beleid ook goed van ken”, vervolgt Hoekstra. “Het onder-

wijs echter is nieuw voor mij, maar vormt nu juist een van de aantrekkelijkheden in deze nieuwe functie. Er opent zich echt een nieuwe wereld voor mij.”

U heeft inmiddels kennis gemaakt met uw nieuwe beleidsveld en werkomgeving. Wat zijn uw eerste indrukken?

“Op een bepaalde manier vind ik het wel heel herkenbaar. Met name bij het onderzoek omdat ik die wereld beter ken, maar aan de onderwijskant heb je eigenlijk dezelfde discussies. Hoeveel eigen beleid wil je als LNV hebben? Hoe precies wil je sturen en hoe vrij laat je de scholen daarin? Die twee kanten van de medaille moet je met elkaar in evenwicht brengen. Enerzijds wil je de procedures eenvoudig houden en scholen in hun professionaliteit laten door hun eigen kennis en ervaring te waarderen. Anderzijds moet je ook heel duidelijk zijn over wat je wilt en naar de maatschappij verantwoorden waaraan je de middelen besteedt. Dat zijn dingen die soms op gespannen voet met elkaar staan.”

En de positie van uw directie binnen het departement. Hoe kijkt u daar tegenaan?

“Die verschilt nogal met die van de overige directies. Zij houden zich vooral bezig met de actualiteit. Kijk bijvoorbeeld maar naar de vogelpest. Veel directies zijn daar druk mee bezig. DWK richt zich meer op de lange termijn. We zijn een soort facilitator die probeert intern en in de buitenwereld te bevragen wat de relevante onderwerpen zijn waarover we kennis missen. Op grond van de antwoorden zetten we onze programma's uit. Het is daarbij natuurlijk belangrijk dat de lange termijn niet sneuvelt ten gunste van de korte termijn. In het bedrijfsleven heb je dat heel extreem maar bij de overheid zie je dat ook wel. In het geval van de vogelpest bijvoorbeeld weten we niet wat de gevolgen voor de begroting zullen zijn.”

Wat betekent de vogelpest inhoudelijk voor DWK?

“Wij moeten ons bezighouden met de vraag welke relevante kennis LNV nodig heeft om als departement dit soort zaken goed te kunnen aanpak-

FOTO: PIETER BOETZES

“Ik begrijp de kritische reacties op de bezuinigingen, maar er waren niet veel wegen open”

om ook niet uit dat er flink op het ambtenarenapparaat bespaard zal moeten worden. Voor DWK kijken we in dat verband naar meer samenwerking met het Expertisecentrum LNV waaraan we in een aantal opzichten complementair zijn. Die samenwerking zou wellicht kunnen uitmonden in een reorganisatie. We maken dus een pas op de plaats, maar dat betekent niet dat alles stil blijft staan. We willen echt samen met de relevante maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en het onderwijsveld bekijken hoe we het vakdepartementale beleid voor onderwijs, voorlichting en cursusonderwijs zo effectief mogelijk kunnen uitwerken met de beschikbare middelen. Hoe groot die zullen zijn, zou ik op dit moment echter beslist niet durven zeggen.”

Desalniettemin blijft het dus tot de mogelijkheden horen dat er met ingang van het komend jaar geen extra geld meer is voor zaken als inhoudelijke onderwijsvernieuwing en cursusonderwijs?

“Ja dat klopt. Maar ik ben optimistisch en laat me niet zo maar ontmoedigen. Ik ga me er sterk voor maken dat er wel geld komt. In deze tijden van bezuinigingen kun je geen budgetten claimen door een beroep te doen op de historie. Je maakt alleen maar kans door te laten zien wat het oplevert. Dus wij moeten laten zien wat er de afgelopen jaren in het groene onderwijs aan vernieuwing is gebeurd, wat succesvol was en wat minder geslaagd. Dat doen we in eerste instantie aan de hand van liggend materiaal vanuit de scholen. Daarvoor gaan we ook onze contacten met de scholen benutten. Vervolgens moeten we aangeven wat nog in het vat zit, wat daar voor nodig is en dus goed uitleggen wat de samenleving mist als daarvoor geen geld beschikbaar is. Want we moeten steeds in gedachten houden voor wie we het geld besteden. Niet voor LNV, zelfs niet in eerste instantie voor de groene scholen maar →

▲ **Janneke Hoekstra**

ken, waar mogelijk te kunnen voorkomen en om internationaal een goed beleid te krijgen op het gebied van dierziekten. Dus als de crisis voorbij is, zullen wij formuleren waarop we moeten investeren om die kennis te krijgen.”

U bent aangetreden op een moment dat het voorgenomen onderwijsbeleid van LNV – verwoord in de tweede beleidsbrief van oud-minister Brinkhorst – de ijskast inging. Inmiddels is duidelijk dat LNV flink gaat bezuinigen op zijn vakdepartementaal onderwijsbeleid. Wil het departement af van het groene onderwijs?

“Neen, we willen die ambities uit de tweede beleidsbrief voor het groene onderwijs echt overeind houden en een serieuze inspanning verrichten om dat vakdepartementale onderwijsbeleid inclusief het leren voor vol-

wassenen te gaan invullen. Maar we merken natuurlijk ook wel dat die voornemens soms wat ondergesneeuwd dreigen te raken. Door het werk dat hier verzet moet worden ten behoeve van de gelijke bekostiging met OCenW en het budget dat daarvoor nodig is. En in de storm van de bezuinigingen die over de hele overheid heengaan. Het is dus niet zo dat we die ambities laten vallen, maar je treft ons op een moment dat het *retirer pour mieux sauter* is, een moment van herbezinning. Voor 2003 komen we de lopende verplichtingen na, maar kunnen we geen nieuwe verplichtingen aangaan voor het cursusonderwijs, de voorlichting en de VIA-regeling omdat het departement op vele fronten moet bezuinigen. En het einde van de bezuinigingen is ook nog niet in zicht. Ik sluit daar-

FOTO: PIETER BOETZKES

voor de maatschappij. En dan is het uiteindelijk voor de politiek om af te wegen of dit belangrijk genoeg is om er geld aan uit te geven.”

“Het onderwijs en het ministerie hebben op dit punt een gemeenschappelijk belang. Het betekent echter niet dat ik als belangenbehartiger ga optreden. Het is mijn taak om aan de beslissers – binnen LNV en bij de politiek - te laten zien hoe de ambities uit de tweede beleidsbrief handen en voeten moeten krijgen, wat het kost en wat het oplevert. En daar ga ik me hard voor maken. Overigens als rijksambtenaar vanuit het besef dat er nu eenmaal keuzes gemaakt moeten worden en dat collega's op andere terreinen ook proberen duidelijk te maken waarvoor ze het geld nodig hebben. Wat me daarbij overigens opvalt is dat de beleidsdirecteuren hier bijzonder collegiaal met deze problematiek omgaan. We staan met z'n allen voor een flinke bezuiniging waarover het laatste woord nog niet is gezegd. En ik verwacht dat we nog wel meer moeten bezuinigen. Maar er wordt echt een poging gedaan om daar gezamenlijk invulling aan te geven. Dat vind ik heel positief.”

Het vakdepartementaal onderwijsbeleid van LNV vormt de kern van de relatie – ja zelfs de legitimatie – van de relatie tussen dit departement en het groene onderwijs. Vanuit het onderwijs is dan ook zeer kritisch gereageerd. Men vindt de bezuinigingen in strijd met het beleid om het groene onderwijs te versterken, vernieuwen en te verbreden. LNV ziet het onderwijs eerder als sluitpost dan als beleidsinstrument.

“Ik begrijp de kritische reacties. Maar er waren niet veel wegen open. Begrijp me goed, de liefde komt echt van twee kanten en LNV wil wel degelijk iets met dit onderwijs. Maar het stopzetten van de regelingen voor het cursusonderwijs en inhoudelijke vernieuwing is uit nood geboren. Ik vind overigens dat men ook niet moet overdrijven. We praten hier over die laatste paar miljoen. Van de grote bulk geld zijn we netjes afgebleven. Er gaat wel eens iets mis maar gelijke bekostiging van het groene onderwijs met OCenW-scholen is hier een ijzeren wetmatigheid. Daarom is het ook niet gek dat dit ministerie in deze moeilijke situatie snijdt in de extra's die we in gedachten hebben voor het groene onderwijs. Trouwens, ook dit jaar gaat er

“Het einde van de bezuinigingen is ook nog niet in zicht; ik sluit daarom ook niet uit dat er flink op het ambtenarenapparaat bespaard zal moeten worden”

nog steeds veel bovennormatief budget naar het groene onderwijs, ten behoeve van het praktijkleren en de al lopende projecten (VIA, voorlichting, cursussen). Desondanks blijft het jammer dat onze ambities gehinderd worden doordat de overheid minder geld heeft. Gelukkig zie ik bij de scholen een hoop kwaliteit. Geld is voor het ministerie waarschijnlijk de makkelijkste handle om ambities te realiseren, maar het is niet het enige wat het succes van scholen bepaalt. Als het niet anders is, moeten we maar met minder geld iets heel moois zien te bedenken.”

Pieter Boetzkes